

't Lemels Arfgoed

OPGERICHT 17 APRIL 1997

Jaargang 3, Nummer 1/5

Mei 2000

‘t Arfnieuws

De tijd gaat snel, want voor u ligt al weer het eerste nummer van de derde jaargang en is deze keer vier bladzijden dikker!!

De leden van de verschillende werkgroepen hebben hun best gedaan om opnieuw een stukje van het verleden te beschrijven en aan u door te geven.

Commentaar en eventuele aanvullingen van uw kant worden zeer op prijs gesteld, want dat kan de juistheid van de herontdekking van het verleden alleen maar ten goede komen.

Machtiging

De oproep tot medewerking aan de automatische betaling is een groot succes geworden. Verreweg de meeste donateurs hebben positief gereageerd. Dat betekent een behoorlijke lastenverlichting voor degene die de bezorging van “‘t Lemels Arfgoed” voor hun rekening nemen. Namens het bestuur willen wij u hiervoor hartelijk dankzeggen.

Bent u nog vergeten om een machtigingskaart in te vullen of bent u hem kwijtgeraakt? Neem dan even contact op met één der bestuursleden.

Oogstdag

Op 16 augustus van dit jaar willen we in Lemele een oogstdag organiseren. Het gehele proces van maaien tot dorsen zal dan aan de orde komen.

Aanvang 13.30 uur. Plaats: Hellendoornseweg/Dooweg.

Van verschillende kanten is ons voor deze dag al medewerking toegezegd.

Naast de demonstratie van het oogsten willen we ook ruimte maken voor het tentoonstellen van oude oogstwerktuigen en oude trekkers, die in het bezit zijn van inwoners van Lemele.

Ook paarden met oude wagens zijn zeer welkom.

Bent u in het bezit van dergelijke zaken en wilt u hieraan uw medewerking verlenen, dan verzoeken wij u contact op te nemen met de leden van de betreffende werkgroep: Gerrit Jan Hallink, tel. 331774 of Gerrit Grefelman, tel. 331505 (zie verderop in deze uitgave)

Oud Hollandsche Markt

Tijdens de komende marktdagen hopen wij weer met een kraam aanwezig te zijn. Naast de verkoop van “Opoe’s Jam” zullen weer demonstraties van het ouderwetse “Wassen van Kleding” gegeven worden.

Ook zal ruimte worden gemaakt voor het tentoonstellen van oude klederdracht. Wilt u hieraan meewerken door het tijdelijk afstaan van dergelijke kledingstukken of toebehoren, neemt u dan contact op met de leden van de werkgroep klederdracht.

Klederdracht zal ook op korte termijn worden tentoongesteld in de bibliotheek te Lemele. (zie verderop in deze uitgave)

Rebus

U herinnert zich de rebus zoals die vroeger stond afgedrukt op het sigarenzakje bij de firma B.H. Dijk en die als prijsvraag was opgenomen in de vorige uitgave. Er is geloot onder het helaas kleine aantal goede inzenders en de taart is gewonnen door Arie de Jong, Lage Es-weg. Gefeliciteerd!

De oplossing is: “Haastige spoed is zelden goed”

Het probleem zat vooral in de ouderwetse “gesp” en de etalage met kleding, vroeger “goed”.

Gerrit en Gerritdina

Gerhard en Femia

in de oorlog en zijn later verhuisd. In 1959 is Gerrit getrouwd met Aaltje Immink, en hebben in samenwerking met Gerhard en Femia de winkel voortgezet. De mannen gingen venten met paard en wagen en de vrouwen waren in de winkel.

In die tijd waren er overigens veel meer kruidenierswinkels en bakkers, waarvan er uiteindelijk maar één overbleef. Gerhard overleed in

Met paard en wagen over de berg

Bij Klein Horsman op het erf aan de Hellendoornseweg

1967 en Femia in 1985.

De eerste winkel ging onder de naam VÉGÉ door het leven; in 1980 veranderde deze in in 4=6 service, daarna Garantmarkt en heden ten dage Extra-Markt.

De VÉGé: Femia op een trapje met Aaltje en kleinzoon Wim

Na vele verbouwingen, gemiddeld eens in de drie jaar, is de huidige grote bereikt.

Gerrit heeft tot 1980 gevent langs de weg met bus en aanhanger, maar na een val van de trap met als gevolg een gebroken enkel die niet meer goed kwam, bleef hij thuis.

Begin jaren tachtig werd de horeca een beetje op poten gezet. In die jaren had ieder bedrijf een ijsbak met losse ijsjes voor de deur staan. Om daar verandering in te brengen werd een wagentje aangeschaft met een softijsmachine.

De machine ging met de volgende verbouwing mee naar binnen, achter het huidige ijsloket

Voor het wagentje werd een andere machine gekocht.

Het ging erg goed met het ijsverkoop en het verhuren van het ijswagentje, zodat besloten werd om nog een wagen met ijsmachine aan te schaffen. Om de horeca-afdeling nog meer uit te breiden werd in 1995 een snackwagen gekocht die ook nog een jaar bovenop de Lemelerberg heeft gestaan.

In 1990 nam Wim, de huidige eigenaar, het roer over, waarbij Aaltje en Gerrit mee zouden blijven werken. Gerrit overleed in 1992.

In 1991 is Wim getrouwd met Riët Wetering, en samen zijn de eigenaars van het huidige bedrijf.

Gerhard, Femia en de kinderen

Willem Hesselink vertelt.

Wie kent hem niet? Elke dag zag je hem fietsen richting Ommen : een degelijke herenfiets, pet op, pijp in de mond en de bats aan de stang. Willem Hesselink, geboren op 3 januari 1902 in Beerze, nu al sinds 1990 wonend in een bejaardenwoning in Den Ham.

In 1934 – op 32-jarige leeftijd – kwam Willem met zijn vrouw Fennigie in Lemele wonen. Willem was toen knecht bij hengstenboer Schuurink in Meer.

Zij konden een gedeelte van een woning van burgemeester Nering Bögel huren. Die woning was door deze gekocht van Bonen-Dirk

(Stobbe-
laar) en is
nu in bezit
van de
fam. Har-
donk. Wil-
lem betaalde de bur-
gemeester
hiervoor
f.2,- per
week aan
huur! De
rest van de
woning
werd ver-
huurd aan
vakantiegan-

Fennigie met de kippen

gers; later hebben ook Pierson en Stork het gehuurd.

Willem en zijn vrouw hielden het in en om de woning een beetje netjes : Fennigie lapte de ramen en Willem zorgde voor de “tonnetjes”. Deze werden in de tuin gekieperd en ondergespit wat weer “een goede vrucht voortbracht.”

Bij het huis stond ook een schuurtje en een potstal. Vlak voor het huis stond een put , die er nu nog staat. Deze put was immens diep en Willem heeft hem eens schoongemaakt : afdalen met een aantal houten ladders aan elkaar gebonden en deze weer vastgelegd met een touw aan een lindeboom. De put was helemaal van onderaf gemetseld en onderin lag een vloer van keien. Het water was perfect en veel boe-

ren – werkend in de Es – kwamen zomers even hun dorst lessen. Ook Barg-Willem haalde hier water. Hij kwam lopend van zijn woning bovenaan de Es , met een melkbus van 20 liter, meestal tegen de avond. Hij bond de bus met een touw op zijn rug en liep dan in een stuk door naar zijn huis , zonder te rusten.

Willem had ook een sik. Met deze sik mocht Willem als tegenprestatie af en toe de bok van Barg-Willem bezoeken! Echter bij Barg-

In 't onderschoer

Willem kwam hij niet binnen.

Later werd Willems veestapel uitgebreid met een koe.

Willem weet zich nog goed een oorlogsnacht te herinneren : middenin de nacht werd er op het venster getikt. “Willem , word wakker!” Buiten stond Evert Jan Dijk met een stel Duitsers. Dijk werd gedwongen voor de paarden van de Duitsers – gevorderde paarden – onderdak te zoeken. In de schuur gingen de paarden ,

samen met de op stok zittende kippen. Willem moest zorgen voor hooi en water. Het hooi kreeg hij later weer dubbel terug.

In 1956 verhuisde de familie naar een onderkomen op de boerderij van Albert Jan Immink. Ook hier moesten Willem en Fennigie helpen: Fennigie schrobde de melkbussen die terug kwamen van de fabriek , Willem deed allerlei karweitjes.

Hij weet zich nog goed te herinneren dat Albert Jan Immink hem vroeg de brandnetels te maaien op de mestvaalt van Ootminkgait. Een vervelend werkje omdat de brandnetels altijd naar je toe vallen. Middenin de brandnetels lag een nest kippeneieren. Gait nam ze mee en verorberde ze smakelijk , hoewel ze waarschijnlijk al ver bebroed waren

Op een dag kwam het bericht dat Barg-Willem overleden was. Albert

Jan en Willem ging boven naar de Es en hielpen bij de begrafenis: op de “platte wagen” door de Es naar het kerkhof.

Albert Jan Immink was ook de kruiwagen voor de familie naar de nieuwe woning aan de Weth.Imminkstraat. Omstreeks 1962 verhuisden ze ernaar toe.

Ook na zijn pensioen bleef Willem naar Ommen fietsen. Hij werd namelijk gevraagd de varkensmarkt mee te helpen opzetten en controleren.

Willem was een man met veel ambachten : met de zeis maaien , sloten schoonmaken , tuinen spitten , mest strooien , met de hand zaaien , rogge maaien , boswerk. Niets was hem te dol. Dat soms een bunder rogge binden maar f.12,-- opleverde of een bunder aardappels krabben f.80,-- was voor hem de gewoonste zaak van de wereld.

Willem Hesselink : een der oudste inwoners van Lemele. Een man die bij Lemele hoort!

Op 98-jarige leeftijd weet hij de vele wetenswaardigheden nog , want zijn geheugen laat hem nog niet in de steek.

De Olde Lucashoeve

Veldnamen de Meu en de Moat.

Deze keer willen wij de veldnamen “boven water” krijgen in het gebied dat ten oosten van Lemele ligt. Als grens nemen wij de Hellendoornseweg-Zandeinde-Grefeldijk-Regge (ook in verband met de ruilverkaveling). Het gebied heeft bijna in het geheel natuurlijke grenzen gehad m.u.v de Hellendoornseweg.

Allereerst de Regge, een echte regenrivier. Voor 1900 had de Regge een kronkelig verloop. De rivier is bijna “rechtgetrokken”, maar de vele Regge-armen, o.a. de Oale Regge en Alferinksgat, zijn nog zichtbare elementen van het grillige verloop van deze rivier. Ook de vele gedempte kolken zijn nog stille getuigen van de Regge-armen.

Langs de Grefeldijk en vooral rond het erf van de fam. Grefelman bevonden zich vele zandbulten. In de 60’er jaren zijn al deze bulten afgegraven.

Het gebied langs het Zandeinde was ook een natuurlijke verhoging in het landschap. Deze verhogingen zijn nog zichtbaar rondom het kerkhof. Het Zandeinde was het zandpad dat vroeger liep langs de boerderij van de fam. Tempert, langs de vuilstortplaats, richting de fam. G.J. Bloten. In 1968 is parallel aan het Zandeinde de nieuwe rondweg aangelegd.

Nabij de oude begraafplaats is nog een restant van een heuvel, waar tijdens de Tweede Wereldoorlog een hut is gegraven. Hier hebben zich Joden schuilgehouden. Deze mensen kregen voedsel van boeren uit de directe omgeving. Ook andere onderduikers hebben hier gezeten. Later zijn er ook paarden gestald om te voorkomen, dat de Duitsers deze vorderden [op deze verhalen en andere uit de Tweede Wereldoorlog komen we later nog terug]. Op de kaart van 1883 bestond de Hellendoornse weg nog niet. De weg naar Hellendoorn loopt dan door het Glint langs de oude molen.

De Meu en de Moat – met veen en rivierklei als grondsoort – moest vroeger woest en nat geweest zijn. De velen namen getuigen daarvan. Een voorbeeld hiervan is Nieuwbrekken : brek = braak ; de naam kan ook verwijzen naar meertjes ontstaan achter dijken tijdens overstromingen. Dat het gebied vroeger [en nu nog weleens] overstroomde is alom bekend. Zo kan mevr. Tempert-Schuurs verhalen van haar man herinneren, dat hij vertelde dat men met een zomp [boot] vlakbij hun erf kon komen. Ook is het verhaal van Gerrit Hendrik Dogger bekend, die als kleine jongen opgroeide bij opa en opoe Schurink nabij de kleine Es. Hij moest terug naar zijn ouders in de Meu, maar het hele gebied stond onder water. Hij maakte rechtsomkeert en bleef daarom op de boerderij van Schurink, waar de fam. Dogger nu nog woont. Het woord Moat kwam van het woord maat: een maat is een laag hooiland. De waterleiding die dwars door de Nieuwbrekken liep, heette vroeger Lemeler sloot.

Het hele gebied vooral de Nieuwbrekken en de Fliers, telden vele kavels. Bijna iedere boer had daar een lap grond liggen. Hopelijk houden de boeren na de ruilverkaveling de namen van hun land grond in eer en gaan ze niet

over tot nummers!

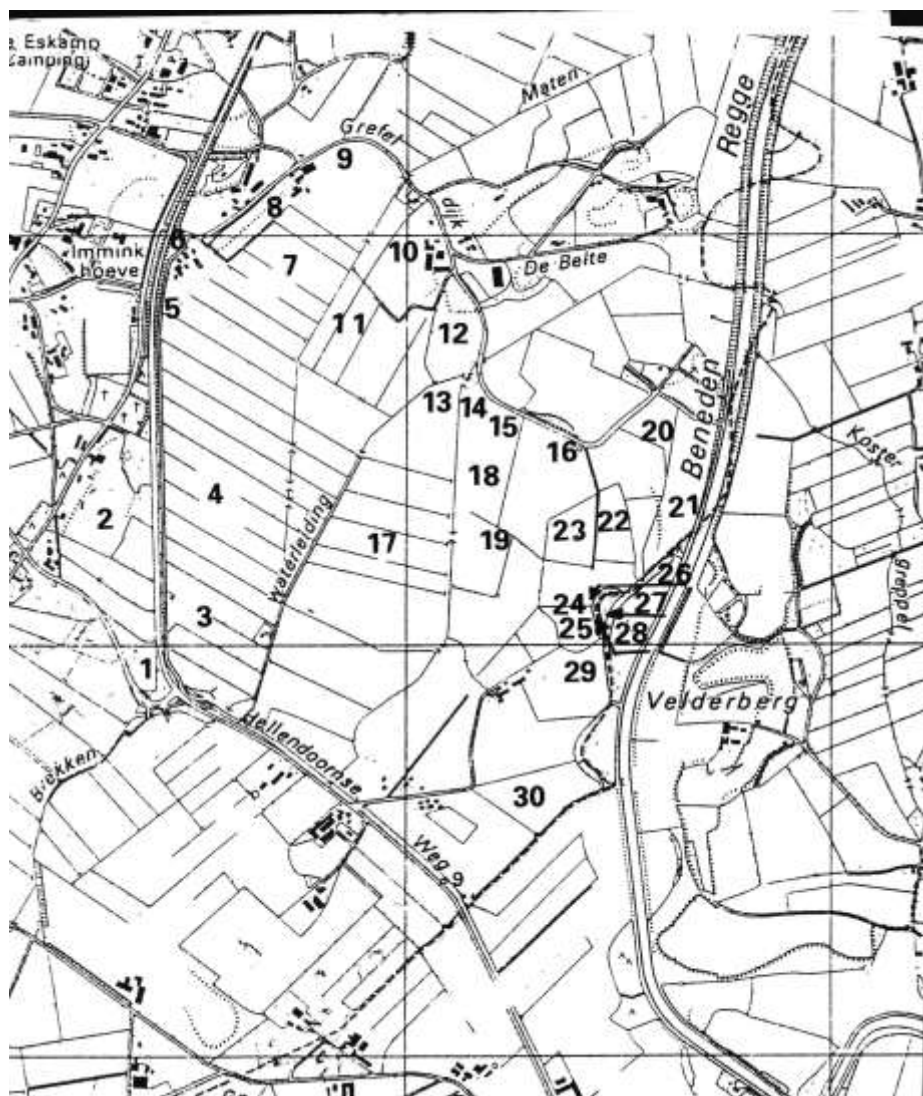
Veldnamen:

- 1 Lage gat
- 2 Kaamp
- 3 Koeweide
- 4 Fliers
- 5 Hoge stuk
- 6 Nieuw'n hoek
- 7 Grefels
- 8 Kaamp
- 9 Koeweide
- 10 't Meugie
- 11 Elzenbosch
- 12 Grefelmoat
- 13 Kleine slaggie
- 14 Pollemoat
- 15 Schurinksmoat
- 16 Kranenbelt
- 17 Nieuwbrekken

- 18 Aaftinksmoat
- 19 Siemsmoat
- 20 't Koeland Nassen
- 21 Lange Ries
- 22 Jappelhoek
- 23 Veurste moat
- 24 Middelste moat
- 25 Achterste moat
- 26 Alferinks gat
- 27 Lange Riesenbos
- 28 Oale Regge
- 29 Spieker
- 30 N'plas

(Klopt de naam of plaats niet : graag reactie!)

Hendrik van Luinen/Adri Pouw

*Op deze foto, genomen tijdens een uitstapje van de bejaarden staan heel wat personen, bekende en onbekende.
Wie kent ze nog?
Wie de meeste personen herkent en, schriftelijk, inlevert bij één der bestuursleden wint de taart!!*

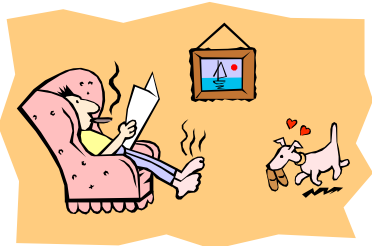

Nieuwe werkgroep Oude ambachten en werktuigen.

Naast de werkgroep “oude klederdrachten”, die zich bezig houdt met de inventarisatie van de nog in Lemele aanwezige oude klederen en evt. sieraden is een nieuwe werkgroep in het leven geroepen om na te gaan hoe het is gesteld met de aanwezigheid van oude (landbouw) werktuigen en gebruiksvoorwerpen.

De bedoeling is om een lijst te maken van de voorwerpen welke aanwezig zijn in Lemele. Misschien zijn een aantal voorwerpen in een slechte staat en kunnen deze via het Lemels Arfgoed in de originele staat worden gebracht. De opzet is dat de voorwerpen in eigendom blijven van de eigenaar en dat we bij een eventuele activiteit deze kunnen lenen. Mocht u bij een eventuele opruiming van een schuur of zolder voorwerpen tegenkomen, waarvan u denkt “Wat moet ik hiermee?” dan kunt u dat ons laten weten en zullen we kijken of het de moeite waard is om het te bewaren, of te restaureren.

Contactpersonen van de werkgroep zijn Gerrit Grefelman tel 331505 en Gerrit Jan Hallink tel 331774.

Um 'n Heerd

deur

Bertha Manenschijn

't Ontstaan van 'n Lemelerbarg, 'n sage.

Wieleu weet dat 'n Lemelerbarg ontstoan is in één van de leste iestieden. Mar veer veur dat men dat wus, vroagn sie zich ok al of, woer komp dan bult zand toch vandan. Wie hef den doar neer zet? En zoas altied, as iets neet te verkloaren is, goat ze d'r verhaaln um hen vertellen. Nee, gewone mensen kon'n dat neet hem edoan. Lang is dat eelen, heel lang eelen toen waren d'r reuzen ewest, Hunnen. En die reuzen, die wollen de zee dichte gooien. See begonnen met de Suderzee. Grote zakken zaand brachen ze van oet Duutslan noar de Veluwe. Onderweg dan gebuurn h't nogal eens, dat ze wat zaand verloor. Soms ok hadden ze de kloompe vol zaand en schudd'n sie ze leug. So kreeg ie onderweg ollemoale heuvelties. Op 'n keer leep der ok ene disse kaante up. Noa dat hee ziene kloompe leug harre doane, zaag hee dat zien zak lek was. Het halve zand wasse al wal kwiet en hee bedach, dat hee toch neet oaverkwam. Doarum leet hee de zak mar helemoal leugloopn en zo is 'n Lemelerbarg ontstoan.

Wat is de mode?

Deze vraag wordt vaak gesteld, als er nieuwe kleding aangeschaft wordt. En niet alleen nu. Wij, **de werkgroep kleding**, doen onderzoek naar de kledendracht van Lemele van ongeveer 1900 tot 1940. Wij ondervonden, dat dit ook in het begin van de vorige eeuw al een heet hangijzer was.

Tot 1900 liep iedereen nog in de kledendracht, dwz. jak en rok , boezeroen enz. Bij het belijdenis doen kregen de meeste jongelui een stel nieuwe kleren. Daarbij droegen de vrouwen voor het eerst de knipmuts.

Na 1920 begonnen steeds meer jonge vrouwen zich te verzetten tegen het strakke keurslijf van jak en muts en wilden liever iets dragen wat gemakkelijker zat en met de mode mee ging. Na ongeveer 1930

droeg vrijwel niemand meer een knipmuts bij de belijdenis, de hoed had haar intrede gedaan.

Bij de oudere generatie vrouwen ontstond verdeeldheid. Sommigen zwoeren jak en muts af, maakten van de rok een jurk en begonnen gekleurde kleding te dragen. Anderen vermaakten de zwarte rok tot jurk en bleven de muts opzetten. Weer anderen bleven trouw aan de kledendracht.

Zo ver wij na hebben kunnen gaan, zaten er nog tot ongeveer 1975 enkele oudere vrouwen in de kerk met de knipmuts op. Wij willen graag weten wat er aan kledendracht gedragen werd in Lemele en wat er nog bewaard is gebleven. Wij hebben verschillende mensen gevraagd, maar zijn lang niet bij alle mensen geweest die ons hierover iets zouden kunnen

Mina Pouw-Grondman

vertellen of laten zien. Weet U nog iets hiervan of hebt U nog iets in de kast ,laat het ons weten. Wat U bewaart, daar willen wij graag over schrijven. We hopen op die manier, dat ook bij onze jonge generatie een lichtje gaat branden als er over een troelamuts, pet (nee, die niet van American football) of een losse broek wordt gepraat. Wij willen per hoofdstukje het een en ander in dit boekje schrijven de komende jaren. Deze eerste keer over hoofddeksels.

Mannen droegen in Lemele *petten*. Deze waren zwart met klep. Van boven op gezien zijn het zes puntstukjes in elkaar genaaid, met daarop een knoop. De pet werd plat op de klep gedragen, vaak met een drukknop. Met die pet deelde men soms flinke tikken uit aan ondeugende kinderen, waarbij de knoop bovenop de pet soms een "mooie" blauwe plek achter liet.

Dike Bensink-Kamphuis

Sommigen droegen door de week een *alpino-pet*. Bij warm weer in het land werd een *strohoed* gedragen, omdat daar de wind nog enigszins door kon waaien. Bij gebrek aan een hoed werd ook wel een zakdoek, aan de vier punten geknoopt, op het hoofd gelegd. Jongens droegen alpino-petjes, zodra ze naar school gingen een pet.

Meisjes hadden alleen bij koud of nat weer een omslagdoek om.

Verder droegen ze grote strikken in het haar. Als ze volwassen waren kregen ze *zwarte kappies*. Deze kappies werden gevoerd met een katoenen stof, gebloemd , gestreept of met stipjes in blauw of zwart. Deze kappies werden altijd gedragen. De *troelamusse* is een

witte katoenen muts met kant. Op de zijkanten naast de oren werden kanten stroken in plooiën genaaid, die naar buiten gingen uit staan. Daardoor lijkt het of er een "toef" boven de oren zit. De voorste rand van de troelamusse bestaat uit een strook van ongeveer 1 cm brede ronde plooitjes. Deze werd op een ijzerdraadje vast genaaid, zodat hij

mooi om het hoofd sloot . Met een breed lint werd deze muts onder de kin gestrikt. Om de muts langer schoon te houden droeg met hier een zwart kapje onder. De troela-muts werd gedragen bij het naar de markt gaan, boodschappen doen en op doordeweekse visites. Bij belijdenis doen kreeg men een *knipmusse*. Deze muts was van kant en had een brede kanten strook aan de achterkant. Tussen die brede strook kant en de muts naaide men witte of blauwe tule. Hoe meer geld de ouders hadden, hoe mooier de kant en hoe breder de strook tule. In Lemele werd deze strook los en geplooid gedragen. Het werd onder de kin met een dun lintje gestrikt. Sommigen hadden nog een *musselint* over de muts, deze deed men onder de kin dicht met haak en oog. Ook hier droeg men een zwart kapje onder om het schoon te houden. De knipmuts droeg men naar de kerk en naar feesten. Voor de rouw had men een *rouw- of slichtsemusse*. Dit was een witte dunne katoenen muts met een geplooide strook in de nek. Sommigen droegen bij diepe rouw, hier weer een zwarte muts overheen. Deze rouwmuts droeg men tijdens begrafenis en langere of kortere tijd na overlijden van een familielid. We hebben ook nog twee *doopmutsjes* gezien, maar deze zijn gedragen door mensen die in Ommen zijn gedoopt. Was dit in Lemele ook gebruikelijk dat de kinderen een doopmutsje op hadden en wie heeft er dan nog een? Wij willen graag weten of hierin ook verschil was. Over *slaapmutsen* hebben we het niet gehad, maar misschien weet iemand hier iets over te vertellen?

In de volgende uitgave willen we proberen ondergoed bespreekbaar te maken.

Voor reacties graag bellen naar de werkgroep leden
Angelique Spijker tel: 330884,
Hennie Tempert tel: 331522 of
Bertha Manenschijn tel: 331363.

Wie deze verschillende soorten mutsen en petten eens wil zien, kan hiervoor terecht in de bibliotheek te Lemele. Vanaf eind mei tot eind juni liggen ze in de vitrinekast.

“Van wie bin ie d’r iene?”

In de vorige uitgaven hebben ik de registratie van de volkstellingen van 1748 en 1795 voor Archum en Lemele overgenomen. Er zijn van die tijd en daarvoor nog meer registraties geweest. Meestal gebeurden die om bepaalde belastingen te heffen, om in de oorlogslasten van het Rijk te kunnen bijdragen. Zo kennen we het vuurstedengeld, het paardengeld uit 1602, de 500e en 1000e penning, zoutgeld.

Deze keer de registratie van vuurstedengeld uit het jaar 1682.

In 1598 besloten de Staten van Overijssel belasting te heffen op vuursteden, waaronder werd verstaan: schoorstenen, kachelovens, bakovens e.d. De grootte van het huis en daarmee de te betalen belasting hing samen met het aantal kamers waar gestookt kon worden. Invoering vond eerst plaats in 1628. In de loop der jaren ging het bedrag per vuurstede omhoog van 20 stuivers naar wel drie tot vier gulden.

Van veel belang voor voorouderonderzoek is het niet omdat vaak alleen de voornaam van de eigenaar of huurder en het erf worden genoemd.

Wel is het van belang voor boerderij- en familienamen (voor zover die overeenkomen met de boerderijnaam) om te bepalen hoe lang er op die plek al een boerderij gestaan heeft.

De schrijfwijze van woorden en letters van toen verschilt nogal van die van nu en bovendien heb ik gewerkt met een kopie van een kopie zodat niet alle woorden en namen juist hoeven te zijn.

Bij enkele namen staat een opmerking: *p = pauper* = iemand die arm is en *p p = prutendid peupertatum* = iemand die **zegt** dat hij arm is.

Daar werd verschil tussen gemaakt!

cum suis = met de zijnen dwz meerdere eigenaars

In totaal waren er 13 vuursteden en 1 oven in Archum en 21 vuursteden in Lemele.

Bovenaan het register staat:

*Register der vijfjrsteden,
ovens en Brouketels in
het Scholtampt van Ommen en den Ham*

Archum

	<i>Huijrluiden</i>	<i>Eijgenaars</i>	<i>vuijrst - ovens - brouke tels</i>	
<i>p</i>	<i>Hendrik Stapelberg</i>	<i>zelfs cum suis</i>		
	<i>het huis van de Scholtus</i>	<i>Muijden</i>	<i>2</i>	<i>1</i>
<i>p p</i>	<i>Jan Assijs an de Stapel</i>	<i>de Wed. Moerherben</i>		
	<i>bergh</i>			
	<i>Geert Hellinck</i>	<i>De Heren van Zwol</i>	<i>1</i>	
	<i>Berent Loohuis</i>	<i>vrou Schaaps v winghs</i>	<i>1</i>	
	<i>Klaas Reusink</i>	<i>Henrik Hermsen</i>	<i>1</i>	
<i>p</i>	<i>Jan Boomhuis</i>	<i>De vrou van Rijswijk</i>	<i>1</i>	
	<i>Jan Amerink</i>	<i>vrou Voots</i>	<i>1</i>	
	<i>Hermen Roelofs</i>	<i>Juffr Meerroode</i>	<i>1</i>	
	<i>Jan Engghers Amerink</i>	<i>Juffr Gervincks</i>	<i>1</i>	
	<i>Ten Have staat ledigh en word bij de</i>			
	<i>Scholtus Muijden vvor een schuire gebruikt</i>			
	<i>Hendrick Kamphuis</i>	<i>de oude secrets vuese</i>	<i>1</i>	
	<i>Hans Leuvelink</i>	<i>zelfs eijgen: cum suis</i>	<i>1</i>	

**Volgens Apoint van Heeren Gedeput van den 30 Aug. 1794
dit huis gebracht in de buerschap Eerde**

	<i>Hannes Butink</i>	<i>De Stad van Zwol</i>	<i>1</i>
	<i>Gerrijt Struivink</i>	<i>Berent van Delden</i>	<i>1</i>
	<i>Gerrijt Nienhuis</i>	<i>vrou van Aarnem</i>	<i>1</i>
<i>p p</i>	<i>Hendrik Belthannes</i>	<i>Dezelve</i>	
<i>p</i>	<i>Zand jan</i>	<i>Zand derk</i>	

Lemele

	<i>Willem Wiltink</i>	<i>Br. Caz: Ulger</i>	<i>1</i>
	<i>Jan Aaftink</i>	<i>Juffr van Coevorden</i>	<i>1</i>
	<i>Geert Alferink</i>	<i>Jvr Ulger</i>	<i>1</i>
	<i>Derk Ootmerink</i>	<i>Het weeshuis te Campen</i>	<i>1</i>
	<i>Trine Immink</i>	<i>Zelfs eijgen: cum suis</i>	<i>1</i>

	Mette Huijsmerinck	<i>zelfs eijgen:</i>	1
	Jan Rammerink	<i>B v Delden</i>	1
	Berent Velthuis	<i>De crediteuren van Schol- tus Nuis</i>	1
	<i>Berent Gerrijts is de schoole ver- zoekt daarom vrijdom</i>		
	Meme Schuurink	<i>Laarman cum suis</i>	1
	Henrik Hallinck	<i>De Stad van Zwolle</i>	1
	Derk Benninck	<i>Jvr Knoppert</i>	1
	Derk Kooheer	<i>woont in een armenhuis jen en begeert het pro deo</i>	
	Wermerinck	<i>De wed. van de colo- nel Haarsolte</i>	1
	Jan Klaassen op Be- rents	<i>De Stad van Zwol en Henrik Herms</i>	1
	Jan Derks Sogen	<i>De Stad van Zwol</i>	1
	Derk op Ranervelt	<i>De Heer van Raan</i>	1
	Teunis Boxem	<i>zelfs eijgen. cum suis</i>	1
	Roelof santman	<i>Zelfs eijgenaar</i>	1
	Hendrick de Mulder		1
	Berent Schippers	<i>Jan Sogen</i>	1
pp	De wed. van Willem ter Haar	<i>zelfs cum suis</i>	
pp	Eghbert Bloten	<i>zelfs eijgenaar</i>	
	Jan Koersen	<i>Jan Aaftink</i>	1

Opmerkingen:

- Je kon blijkbaar voorgeven dat je arm was en toch eigenaar zijn van een vuurstede.
- De Scholtus (burgemeester) Muijden woonde op het huidige Huis te Archum en bezat als enige twee vuursteden en een oven.
- De school was vrijgesteld van het betalen van vuurstedengeld.

- **Interessant is de opmerking bij Avereest:**

In deze Buurschap heb ik om het weeke weer, zelfs door het veene, met geen wagen of peert kunnen komen, maar heeft de onderscholtus van Ommen, hijr over specialijck verklaringe an handen van de Heere Scholtus gedaan heb-

bende, derwaarts geweest, en daar van rapporte gedaan, dat het gevonden heeft op volgende maniere.

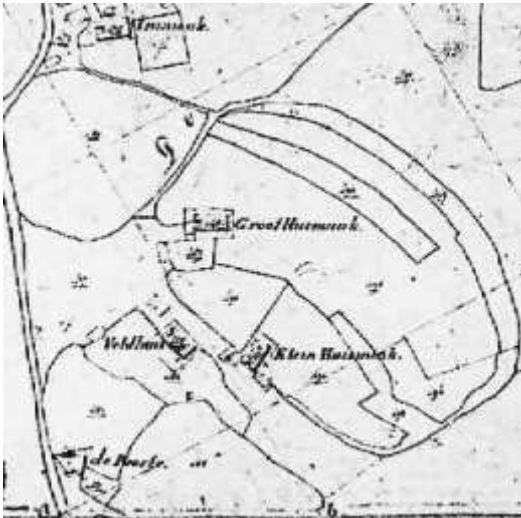
En dan volgt de telling van het aantal vuursteden.

Blijkbaar had men toen nog wel eens last van het slechte weer!!

Dick Vos

Vier Elsjes

Bij het zoeken in de oude doop-, trouw- en begraafboeken, kaarten e.d. van Ommen en dan speciaal van van Archum en Lemele, ben ik wat meer dan anders geïnteresseerd in de naam Huismink (of ook wel

Huusmink of Huismerinck) omdat we aan de Huusminksteeg wonen en ons huis gezet hebben op het erve Huismink.

Op bijgaand kaartje van een deel van Lemele uit 1832 staan Groot Huismink (waar wij nu wonen) en Klein Huismink, waar nu de fam. Ekkelkamp woont (ook bekend als Buulman of Buleman).

Bij het nazoeken van de namen van deze erven kwam ik de naam Elsje

hier nogal eens tegen. In totaal vier keer met allemaal verschillende achternamen: Niemeijer, Klein Huismink, Voortman en Grefelman.

Het leek mij interessant hier wat meer over te vertellen:

Ik begin rond het jaar 1738 wanneer Hendrik Klein Huismink trouwt met Matte Berends. Zij krijgen vijf kinderen waarvan Jan Klein Huismink op de boerderij blijft wonen. Hij trouwt met Else Hannessen Niemeijer: **het eerste Elsje**. Jan en Elsje krijgen drie kinderen, waar-

van Hendrik (*1768) de oudste is, op de boerderij blijft wonen en in 1796 trouwt met Maria Derks Poortman (*1766 +1809) van erve Poortmans uit Giethmen.. Hendrik en Maria krijgen vijf kinderen en één daarvan is dochter Elsje (*1806 +1880). Zij blijft op de boerderij: **het tweede Elsje!** Zij trouwt in 1828 met Jan Remmink (1803 +1881). Op de boerderij woont nu dus niet meer het geslacht Klein Huismink, maar Remmink, maar het erf wordt in 1832 wel aangeduid met “Klein Huismink”.

Hun dochter Hendrikje Remmink (*1828 +1869 trouwt in 1854 met Willem Voortman (*1824 +1893) uit den Ham. Bijna dertien jaar na hun huwelijk krijgen zij een dochter en noemen die Elsje: **het derde Elsje.** Zij is nog geen twee jaar als haar moeder Hendrikje overlijdt. Willem Voortman hertrouwt met Hendrikje Boezeman. Uit die tijd stamt de huidige gebouwde of verbouwde boerderij: in de gevelsteen

Handtekeningen onder de trouwakte van Willem Voortman en Hendrikje Remmink in 1854
 Willem kon niet schrijven en heeft dus niet getekend.
 Elsje heeft haar eigen trouwakte niet getekend, maar intussen haar naam geleerd te schrijven.

staat het jaartel 1869. Deze gevelsteen kan ook later aangebracht zijn omdat de initialen GJG van Gerrit Jan Grefelman ook zijn aangebracht, maar Gerrit Jan Grefelman is in 1869 pas drie jaar oud!

Elsje Voortman (*1867 +1899) blijft op de boerderij en trouwt in 1893 met Gerrit Jan Grefelman (*1866 +1959), die maar liefst zestig jaar weduwnaar is geweest.

Zij krijgen drie kinderen Hendrikje, Seine en Hendrika.

Seine (*1895 +1981) kan verder boeren aan de Bulemansteeg.

— Handtekeningen onder de trouwakte van Gerrit Jan Grefelman en Elsje Voortman in 1893
 De ouders van Gerrit Jan en de moeder van Elsje zijn overleden.

Hij trouwt in 1922 met Gerridina Hesselink (*1896 +1984).
 Zij krijgen in 1924 één dochter: **het vierde Elsje**.
 Zij blijft samen met haar vader en moeder op de boerderij en trouwt
 in 1947 met Hendrik Ekkelkamp (*1916 +1995). Zij krijgen vier kin-
 deren, Seine blijft op de boerderij en is in 1996 gehuwd met Clara
 Bakker.

*S. Grefelman L. Kampman
 G. Hesselink L. Raaphuis
 G. v. Grefelman 1484 Johannes
 L. Hesselink
 H. Inomink*

Handtekeningen onder de trouwakte van Seine Grefelman met Gerridina Hesselink 1922

Hiernaast drie generaties Grefelman: Seine (links) en Gerrit Jan en Elsje zit bij haar moeder Gerridina op schoot.

Gropmoo

deur Annie Slots-Brinkhuis

*Ik zie heur doa nog zittn,
zo steurígies achter 't glas.
Op een kussn in de reet'n zörge,
ôndanks heur lèèftied nog geweldig kras.
Het plooi mussie hagelwit op de kop;
zo was gropmoo op en top.
Een knupduukie umme, mooi lichtgruun,
het was van ziede en vaste heel betuun.
As ie langs fietsn dan zwaain zie aait noar oe,
heur oongn waarn nog zonder brille, mar zo doof as
der toe.
Zie was aait goed te passe, joa eerluk woar,
toch leut ze niet met zich spottn, was det een
bezwoar?
Zingn det kon ze goed en det deut ze graag.
Wie as wichter luustern der noa op de vrieje
daege.
Groffa zät mangs bie de heerd of en toe wat te soezn,
mar steevaste een proeme tabak achter de koezen.
Het spiejbakkie dicht in de buurte was o zo bekend,
Groffa spiejn precies in 't middn, dat was e wel ewend.
Op de hoge toafel vlak veur 't raam
stund een grote waterplaante, heel veurnaam.
Hé bleujn oranje, vol dikke liestn met zoad,
det knapt zo mooi as ie 't kapot kniepn goat.
As zie op visite gingn wödn dat lopend edoan.
Zie preutn niet over lopen, mar oaver goan.
Dan zee Gropmoo teeng Groffa weldroa:
Goa mar vaste hen, ik komme oe zo noa.
Veur de boerdrieje stund de pompe met
glimmend beslag,*

bekleed met een höltn maantel, vol stro bie de winterdag.

De ooldste zunne Ep-oom woonde bie hun in,
doar was ja ruimte zat veur 't hele gezin.

Trouwens dat gebeurn op ieder boernbedrief
en het was gemakkelijk en het gaf gien ongerief
Want toen de olde dag zich veurgoed had inezet,
kreeng zie toch de verzörging tot en met.

Groffa en Gropmoo bint allange uut de tied
en ok de meuje en de oom bin ik kwiet.

Mar de herinnering hoal ik vaste, die blijft
bestoan.

De boerdrieje is vot; de omstandigheedn hebt um de
dasse um edoan.

Colofon:

Bestuur Stichting 't Lemels Arfgoed

M. Wilts, Korteveldeweg 2, 8148 RE Lemele voorzitter

A. Pouw, Glintweg 1, 8148 RM Lemele secretaris

D. Vos, Huusminkstg 1, 8148 PR Lemele penningmeester

B. Manenschijn, Maanweg 2, 8148 RV Lemele lid

B. Duerink, Lemelerweg 41, 8148 PB Lemele lid

Bankrelatie: Rabobank Ommen - Rek.nr. 34.89.36.877

Kontaktpersonen werkgroepen:

Geschiedenis van winkels en bedrijven:

Bert Duerink, tel.: 331216

Boerderij, straat- en veldnamen onderzoek

Adri Pouw, tel.: 331455

Samenhang families/voorouderonderzoek

Dick Vos, tel.: 331729

Klederdracht:

Bertha Manenschijn, tel.: 331363

Vormgeving en redactie: Dick Vos